

ش سندلی :

نام واحد آموزشی: دبیرستان علامه طباطبایی

نوبت امتحانی: خردادماه ۱۳۹۹

نام و نام خانوادگی:

نام پدر:

پایه: دهم

رشته: ریاضی - تجربی

سؤال امتحان درس: ادبیات فارسی ۱

نام دبیر:

سال تحصیلی: ۱۳۹۹ - ۱۳۹۸

ساعت امتحان: ۰۹:۰۰ صبح

وقت امتحان: ۹۰ دقیقه

تاریخ امتحان: ۱۳۹۹ / ۰۳ / ۱۹

تعداد صفحه سؤال: ۴ صفحه

بارم

قلمرو زبانی

۱- معنی واژگان مشخص شده را بنویسید.

۱/۱) هر که داد از خویشان بدهد، از داور مستغنی باشد.

۱/۲) ای مفتخر به طالع مسعود خویشان

تأثیر اختران شما نیز بگـذرد

۱/۳) تنم گـر بسوزی، بـه تیرم بدوزی

جـدا سازی ای خصـم، سر از تن من

۱/۴) ز فـتـراک بگـشود پیچان کـمند

بینداخت و آمد میانش بـه بند

۱/۵) سبک تقریر او در انشا تقلیدی بود کودکانه از گلستان سعدی.۱/۶) به چشم من هر شناختی که مبتنی بر احساس نباشد، بیهوده است.۲- شکل درست نوشتاری واژگان نادرست را بنویسید.

۲/۱) شفق، آینه‌دار نجابت و فلق، محرابی که تو در آن نماز صبح شهادت گذارده‌ای.

۲/۲) یوسف در مقابله‌ی جفا، وفا کرد و در مقابله‌ی زشتی، آشتی کرد و در مقابله‌ی لعیمی، کریمی کرد.

۲/۳) رقعهای نوشتنم و عذری خاستم و گفتم که «بعد از این به خدمت رسم.» و غرض من دو چیز بود.

۲/۴) کمان را بمالید رستم به جنگ

به شصت اندر آورد، تیر خدنگ

۲/۵) صد هزاران این چنین اشباح بین

فرقشان هفتاد ساله راه بین

۲/۶) خروس غالب بر حریف مغلوب که تسلیم اختیار کرده، مخذول و نالان استرهام می‌کرد، رحم نیاورد.

۳- برای هر یک از توضیحات زیر، یک مترادف بیابید.

۳/۱) کرایه‌دهنده‌ی اسب و الاغ و مانند آن‌ها:

۳/۲) اسبی که رنگش مایل به زردی باشد:

۴- بیت زیر را بر اساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.

برآویخت ره‌ام با اشکبوس

برآمد ز هر دو سپه، بوق و کوس

۵- نقش ضمائر پیوسته (متصل) را در دو بیت زیر بنویسید.

۵/۱) دیدمش خرم و خندان، قدح باده به دست

و اندر آن آینه، صد گونه تماشا می‌کرد

۵/۲) کـه گفـت برو دست رستم ببند

نبنـد دست، چـرخ بلند

۰/۵ ۶- در میان ترکیبات زیر، چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی وجود دارد؟
خاطرات جنگ - فرماندهی اردوگاه - برگه‌ی ساختگی - ماهی دریا - برترین حماسه - روستای کوچک

۰/۵ ۷- کدام قسمت عبارت زیر حذف شده است؟ آن را بنویسید و نوع حذف را مشخص کنید.
«درختان را دوست دارم که به احترام تو قیام کرده‌اند و آب را که مهر مادر توست.»

۰/۵ ۸- در جمله‌ی مرکب زیر، جمله‌ی هسته و جمله‌ی وابسته را مشخص کنید.
«خسرو بزرگ‌ترین کوزه را که مربای به داشت، خدمت جناب سرتیپ برد.»

۰/۵ ۹- در بیت زیر، نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
«در باره بگشاد گـرد آفرید / تن خسته و بسته، بر دژ کشید»

۰/۵ ۱۰- جدول زیر را کامل کنید.

مضارع اخباری	ماضی نقلی	فعل
		خواهد رفت

قلمرو ادبی

۰/۲۵ ۱۱- «مشبه‌به» را در سروده‌ی زیر بیابید.
«بر تالابی از خون خویش / در گذرگاه تاریخ ایستاده‌ای / با جامی از فرهنگ / و بشریت رهگذار را می‌آشامانی / - هر کس که تشنه‌ی شهادت است.»

۰/۵ ۱۲- در عبارت زیر مجاز را بیابید و توضیح دهید.
«می‌خواستم آزاد و بی‌خیال، وقت خود را به شعر و شاعری صرف کنم و با نان اندک بسازم و در پی شهرت ادبی بروم.»

۰/۵ ۱۳- آرایه‌ی «حسن تعلیل» را در بیت زیر، با توضیح بیان کنید.
«بید مجنون در تمام عمر، سر بالا نکرد / حاصل بی‌حاصلی، نبود به جز شرمندگی»

۰/۲۵ ۱۴- در کدام عبارت، سجع دیده نمی‌شود؟

- الف) هنر، چشمه‌ی زاینده است و دولت پاینده.
ب) ملک بی دین باطل است و دین بی ملک، ضایع.
ج) محبت را غایت نیست، از بهر آن که محبوب را نهایت نیست.
د) نیکوخوا، بهتر هزار بار از نیکورو.

ش صندلی :

نام واحد آموزشی: دبیرستان علامه طباطبایی

نوبت امتحانی: خردادماه ۱۳۹۹

نام و نام خانوادگی:

نام پدر: پایه: دهم

رشته: ریاضی - تجربی

سؤال امتحان درس: ادبیات فارسی ۱

نام دبیر:

سال تحصیلی: ۱۳۹۹ - ۱۳۹۸

ساعت امتحان: ۰۹:۰۰ صبح

وقت امتحان: ۹۰ دقیقه

تاریخ امتحان: ۱۳۹۹ / ۰۳ / ۱۹

تعداد صفحه سؤال: ۴ صفحه

بارم

۱۵- کنایه را در جمله‌ی زیر با توضیح بیان نمایید.

«شعر هم می‌گفت، زیاد هم می‌گفت اما به قول نظامی خشت می‌زد.»

۰/۵

۱۶- در بیت زیر، جناس را با ذکر نوع آن، بیان کنید.

«دید پرروغن دکان و جامه چرب بر سرش زد، گشت طوطی گل ز ضرب»

۰/۵

۱۷- استعاره‌ی موجود در عبارت زیر را با توضیح مشخص کنید.

«با آمدن هیئت صلیب سرخ، شور و هیجان زیادی در اردوگاه ایجاد می‌شد و فضای اردوگاه پر از پرنده‌های کاغذی می‌شد. اُسرا با این پرنده‌های کاغذی چند ساعتی را به سرزمین مادری سفر می‌کردند.»

۰/۵

۱۸- ابیات زیر را کامل کنید.

۱۸/۱) از این خطّه‌ی نغز پدram پاک

۱۸/۲) ..... کز آن خیره شد دیده‌ی روزگار

۱۸/۳) خروشان و جوشان به کردار موج

۱۸/۴) ..... نگهبان دین، حافظ کشورند

۲

قلمرو فکری

۱۹- معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را بنویسید.

۱۹/۱) پیران قبیله‌ی خویش را حرمت‌دار، ولیکن به ایشان مولع مباش.

۱۹/۲) چون داد عادلان به جهان در، بقا نکرد بیداد ظالمان شما نیز بگذرد

۱۹/۳) درحال، سی دینار فرستاد که این را بهای تن‌جامه بدهید.

۱۹/۴) خَلَفِ صَدَقِ نِیَاکَانَ هِنرورِ خُودِ بُوَد.

۱۹/۵) چو رَهّام گشت از گشائی ستوه بپیچید زو روی و شد سوی کوه

۱۹/۶) فرود آمد از دژ به کردار شیر کمر بر میان، بادپایی به زیر

۱۹/۷) از قیاسش خنده آمد خلق را کاو چو خود پنداشت صاحب دلق را

۱۹/۸) خسرو با زهر خندی گفت: داد نزن، «من گوش استماع ندارم، لمن تقول؟»

۴

- ۰/۵ ۲۰- با توجه به متن زیر مفهوم ترکیب کنایی «گندم نمای جو فروش» را بنویسید.
 «خود را به نیکی و نیکوکاری به مردم نمای و چون نمودی به خلاف نموده مباش. به زبان، دیگر مگو و به دل، دیگر مدار، تا گندم نمای جو فروش نباشی.»
-
- ۰/۵ ۲۱- با توجه به بیت زیر، شاعر شرط وفاداری معشوق را در چه می‌داند؟
 «گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند نگاه دار سر رشته تا نگه دارد»
-
- ۰/۵ ۲۲- مفهوم کلی جملات زیر را که برگرفته از شعر سپید «پاسداری از حقیقت» و در وصف امام حسین(ع) و فرهنگ شهادت است، بنویسید.
 «چندان تناوری و بلند / که به هنگام تماشا / کلاه از سر کودک عقل می‌افتد.»
-
- ۰/۵ ۲۳- دریافت خود را از عبارت زیر بنویسید.
 «تا با خاک انس‌نگیری، راهی به مراتب قرب نداری»
-
- ۰/۲۵ ۲۴- در دو بیت زیر از شاهنامه‌ی فردوسی، کدام یک از ویژگی‌های حماسه، مشهود است؟
 «یکی کوه بُد نامش البرز کوه به خورشید نزدیک و دور از گروه»
 «بدان جای سیم‌رغ را لانه بود که آن خانه از خلق بیگانه بود»
-
- ۰/۵ ۲۵- پیام اصلی درس «طوطی و بقال» را بنویسید.
-
- ۰/۲۵ ۲۶- شاعر در بیت زیر معتقد است که چه چیزی آینده‌ی افراد را رقم می‌زند؟
 «کبوتری که دگر آشیان نخواهد دید قضا همی‌بردش تا به سوی دانه و دام»
-
- ۰/۵ ۲۷- مقصود شاعر از مصراع دوم و سوم سروده‌ی زیر چیست؟
 «ای سرزمینی کز خاکت / خوشه‌های گندم می‌روید / و پیامبران بر می‌خیزند»
-
- ۰/۵ ۲۸- منظور از عبارت زیر چیست؟
 «ای کاش، عظمت در نگاه تو باشد و نه در آن چیزی که بدان نگاه می‌کنی.»

ساعت امتحان: ۰۹:۰۰ صبح
تاریخ امتحان: ۱۳۹۹ / ۰۳ / ۱۹
تعداد برگ راهنمای تصحیح: ۲ صفحهنام واحد آموزشی: دبیرستان علامه طباطبایی
پایه: دهم
سال تحصیلی: ۱۳۹۹ - ۱۳۹۸راهنمای تصحیح درس: ادبیات فارسی ۱
نوبت امتحانی: خردادماه ۱۳۹۹
رشته: ریاضی - تجربی

قلمرو زبانی

۱- معنی واژه‌ها (هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۱/۱ بی‌نیاز

۱/۳ دشمن

۱/۵ بیان، بیان کردن

۲- املاي واژه‌ها (هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۲/۱ گزاردهای

۲/۳ عذری خواستم

۲/۵ اشباه

۳- (۰/۵ نمره)

۳/۱ مکاری

۴- رهام با اشکبوس برآویخت

۵- (۰/۵ نمره)

۵/۱ نقش مفعولی - دیدمش (او را دیدم)

۵/۲ نقش متممی - گفتت (به تو گفت)

۶- تعداد ترکیب وصفی: ۳ ترکیب وصفی

تعداد ترکیب اضافی: ۳ ترکیب اضافی (۰/۵ نمره)

۷- درختان را دوست دارم و ..... / حذف به قرینه‌ی لفظی (۰/۵ نمره)

۸- جمله‌ی هسته (پایه): خسرو بزرگ‌ترین کوزه را خدمت جناب سرتیپ برد / جمله‌ی پیرو (وابسته): (که) مرتبای به داشت (۰/۵ نمره)

۹- «گرد آفرید» نقش نهادی دارد و «تن» نقش مفعولی دارد. (۰/۵ نمره)

۱۰- جدول کامل شود. (۰/۵ نمره)

مضارع اخباری	ماضی نقلی	فعل
می‌رود	رفته است	خواهد رفت

قلمرو ادبی

۱۱- گذرگاه (۰/۲۵ نمره)

۱۲- «نان» مجاز از روزی و امکانات مادی (۰/۵ نمره)

۱۳- شاعر آویزان بودن شاخه‌های بید مجنون را به دلیل شرمندگی درخت بید از بی‌محصولی دانسته است که دلیلی شاعرانه ولی غیرواقعی است و به این ترتیب آرایه‌ی «حسن تعلیل» پدید آمده است. (۰/۵ نمره)

۱۴- در عبارت «د» سجع وجود ندارد. این مورد یک جمله است و سجع در دو یا چند جمله شکل می‌گیرد. (۰/۲۵ نمره)

۱۵- «خشت زدن» کنایه از انجام دادن «کار کم ارزش و پر حجم» است. (۰/۵ نمره)

۱۶- چرب و ضرب جناس ناهم‌سان دارند. (۰/۵ نمره)

۱۷- «پرنده‌ی کاغذی» استعاره از «نامه» است. (۰/۵ نمره)

۱۸- حفظ شعر

- ۱۸/۱ از ایمن خطّه نغز پدرام پاک
 ۱۸/۲ دگر ره، چنان شد هنر آشکار
 ۱۸/۳ خروشان و جوشان به کردار موج
 ۱۸/۴ که اینان ز آب و گل دیگرند
- وزین خاک جان پرور تابناک (۰/۵ نمره)
 کز آن خیره شد دیده‌ی روزگار (۰/۵ نمره)
 فراز آمدند از کمران فوج فوج (۰/۵ نمره)
 نگهبان دین، حافظ کشورند (۰/۵ نمره)

قلمرو فکری

۱۹- معنی و مفهوم ابیات و عبارات:

- ۱۹/۱ به افراد پیر قبیله‌ی خودت احترام بگذار، ولی خیلی شیفته‌ی آن‌ها نباش. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۲ وقتی عدل و انصاف افراد عادل در دنیا باقی نمی‌ماند و ناپایدار است، ظلم و ستم حاکمان ستمگر شما هم نیز روزی به پایان خواهد رسید. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۳ فوراً سی دینار (سکه‌ی طلا) برای ما فرستاد و گفت که این پول را برای پرداخت بهای لباس بدهید. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۴ جانشین راستین پیشینیان هنرمند خود بود. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۵ وقتی رهام از مبارزه با اشکبوس کُشانی خسته و درمانده شد، از او روی برگرداند و به سوی کوه فرار کرد. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۶ (گردآفرید) در حالی که کمر بند رزم به کمر بسته بود و بر یک اسب تندرو سوار بود، مانند شیری از قلعه خارج شد و پایین آمد. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۷ مردم از این مقایسه‌ی طوطی، خندیدند؛ زیرا که او مرد ژنده‌پوش کچل را مانند خودش تصوّر کرده بود. (۰/۵ نمره)
 ۱۹/۸ خسرو با لبخند تلخی گفت: «با صدای بلند صحبت نکن، من گوشی برای شنیدن نصیحت‌های تو ندارم. برای چه کسی سخن می‌گویی؟» (۰/۵ نمره)
 ۲۰- «گندم نمای جو فروش» کنایه از افراد دورو و منافق و ریاکار است. (۰/۵ نمره)
 ۲۱- وفاداری متقابل عاشق به معشوق (۰/۵ نمره)
 ۲۲- یعنی عقل از درک عظمت عشق، ناتوان است (عقل توانایی درک رموز عشق را ندارد) (۰/۵ نمره)
 ۲۳- تا فروتن و متواضع نباشی نمی‌توانی به خداوند نزدیک شوی (تا خود را نشناسی نمی‌توانی خالق خود را بشناسی) (۰/۵ نمره)
 ۲۴- حضور سیمرغ بیانگر زمینه‌ی «خرق عادت» در این ابیات از شعر حماسی برگرفته از کتاب «شاهنامه» است. [وجود پدیده‌ی خارق‌العاده و شگفت‌آور و غیرطبیعی (خرق عادت)] (۰/۲۵ نمره)
 ۲۵- نباید شباهت‌های ظاهری دو چیز را دلیل یکسانی آن‌ها بدانیم، چون خیلی از مواقع دو چیز با ظاهر یکسان، تفاوت‌های چشمگیری با هم دارند. [از روی ظاهر قضاوت نکنیم] (۰/۵ نمره)
 ۲۶- قضا و قدر و سرنوشت (۰/۲۵ نمره)
 ۲۷- اشاره به حاصل‌خیزی و برکت خاک و قداست و معنویت جنوب لبنان دارد. (۰/۵ نمره)
 ۲۸- ای کاش به مظاهر طبیعت با چشم بصیرت نگاه کنی تا به ارزش آن‌ها و عظمت آفریننده آن‌ها پی ببری. (۰/۵ نمره)